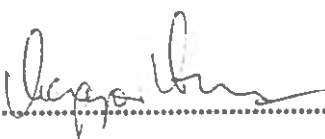

Javaslat
a
„Csongrádi régi belváros (halászfalu)”

Magyar Értéktárba történő felvételéhez

- Készítette:

Magyar Anna
a Csongrád Megyei Értéktár Bizottság elnöke

.....

Szeged, 2014. február 13.

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Csongrád Megyei Értéktár Bizottság
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Magyar Anna, a Csongrád Megyei Értéktár Bizottság elnöke
Levelezési cím: 6722 Szeged, Rákóczi tér
Telefonszám: 62/566-002
E-mail cím: elnok@csongrad-megye.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
Csongrádi régi belváros (halászfalu)
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	
3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése
Csongrád Megyei Értéktár [10/2014.(1.31.) CsMÉB határozattal, „Csongrádi halászházak” néven; az elnevezés megváltoztatása az Örökségvédelmi Hivatal csatolt ajánlása alapján]
4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása
Csongrád város a Tisza jobb partján, a folyó egyik keletre hajló ágában, a Körös torkolatánál fekszik. Régi belvárosát, a belsővárost a Tisza medre ölelte körül. Ez határt szabott a házak építésének, és a házhelyek elaprózódásához vezetett. A 19. század közepétől a 20. század közepéig ez a szegény emberek városrésze volt, zömmel halászházak vagy földmunkások (kubikosok, napszámosok, esetleg néhány holdas földművesek) lakták. Ez magyarázza, hogy a 20. század közepéig az épületek külseje-belseje alig változott.
Az utcák fésűs beépítésűek, a házak előtt itt-ott különböző nagyságú előkertek láthatók, mely a járda nyomvonalának későbbi kitüzéséről árulkodik.
A házakon sokáig csak a nádfedelet cserélték időnként, ennyi volt a felújítás, hiszen a vesszőből, sárral tapasztott ún. paticsfal igen tartósnak bizonyult. Később a vertfal terjedt el, ami deszkák közé rakott törekből, pelyvából és földből kevert anyagból állott. Szigetelőnek nádréteget használtak. Majd a vályog is fontos anyag volt, melynél agyagos sárba szalmát és töreket keverték, s azt vályogvetővel formázták téglalakúra. A házak falát fehérre meszelték, az alját pedig kátránnyal húzták el, mely jól védte a falat a víztől, nedvességtől.
A népi építészeti együttes egy részének védelmét az 1960-as években rendelték el. Az épületek korát a műemléki felméréskor 70–120 évesre becsülték, ám többségük valószínűleg már 150–200 éves, s a halászházak alapjai néhol akár 200-300 évesek is lehetnek.

Az Öregvár, Gyökér és Ék utcai védett halászházak száma az akkori 17-ről mára 37-re emelkedett. A házak műemléki helyreállítására egyedi tervek alapján kerül sor. A felújítás után egy részükben bennmaradnak a régi lakók, más részüket idegenforgalmi célra hasznosítják.

A Gyökér u. 1. sz. alatti saroképületben alakították ki a **múzeumházat**, melyben két berendezett lakásban elődeink otthona, a korabeli halász-, illetve kubikosház berendezése, használati tárgyai – eszközök, szerszámok, edények – láthatók.

Több épület – várhatóan 2014. év végére – egy nemzetközi pályázatnak köszönhetően megújul. Egy-egy házban a hagyományos foglalkozásokat, kézműves tevékenységeket mutatják be, így többek között a halászat, kovácsmesterség, fazekasság, kosárfonás, horgolás, tojásfestés fortélyaival ismerkedhetnek meg a látogatók.

A belsőváros (halászfalu) műemlék jelentőségű területén látható az 1722-ben épült barokk stílusú **Szent Rókus templom**. A helyén először az 1542-es török megszállás előtt néhány évtizeddel épülhetett keresztény templom, amely a 17. században, a hódoltság idején dzsámiként szolgált. A török kiűzése után, 1704-ben Dvornikovich Mihály váci püspök visszaállította a régóta szünetelő plébániát. Az első plébánost egy nádból készült, Szent István tiszteletére emelt kápolna várta. Ezt 1706-ban lerombolták, s helyére fából készült, zsindelytetős, kőoszlopos templomocskát emeltek, a mai Szent Rókus tér 4. sz. ház udvarán. Ez az épület 1709-ben leégett. A mai templom épületének egy része katonai raktár volt, 1722-ben alakították át templomnak. 1784-ben, amikor elbontották a mai Kossuth Lajos Általános Iskola helyén álló Szent Rókus kápolnát, a kápolna oltárképét a belsővárosi templomnak adták és így lett ez a Szent Rókus templom.

5. Indoklás az értéktárba felvétel miatt:

Csongrádi régi belvárosa (halászfalu) az **Alföld egyetlen település méretű népi építészeti műemlék-együttese**.

A műemléki jelentőségű területen álló 37 védett házból több száz éves építkezési kultúrát, utcaképet őriz, és korhű betekintést enged abba az életmódba, amelyek között elődeink éltek. Nemzeti örökség, építészeti érték, néprajzi hagyomány és turisztikai látványosság egyben. Méltó ápolása hozzájárul mind a nemzeti identitástudat erősítéséhez, mind sajátos értékeink népszerűsítéséhez magyar és a külföldi érdeklődők felé.

Az egykori csongrádi halászfalu értékét jelzi az is, hogy nemzeti emlékhelyünk, az **Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark** Skanzenjében is helyet kapott egy csongrádi halászház. A vályogfalú, fakéményes épület a 19. századi kishalászok és kubikosok szoba-konyha-kamra beosztású lakóházát példázza. Szobájának berendezése az 1910-es évekre jellemző. A kamrában a jellegzetes kishalász eszközök: varsa, kuszakece, pöndöhláló, reginás tapogató láthatók.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

GEÖNCZEÖL LÁSZLÓ – JUHÁSZ JÁNOS: A Gyík utca 16. alapján az ópusztaszeri halászház terve, berendezési vázlat. 1980. Tari László Múzeum Néprajzi Adattára (a továbbiakban: TLMNA) 98-88.

JUHÁSZ JÁNOS: Az ópusztaszeri halászház, pontosabban az Ópusztaszeren berendezett csongrádi halászház tervei. TLMNA 97-88.

JUHÁSZ JÁNOS – LELE JÓZSEF IFJ. – SZÜCS JUDIT: Az Ópusztaszer-
Emlékparkban felállított halászház berendezése és ismertetése. 1980-1984. TLMNA
25-86.

SZÜCS JUDIT: A csongrád-belsővárosi tájház. Honismeret Csongrád megyében (1969-
2011). TCsmt. XXXIX. Szerk.: Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna – Gergelyné Bodó
Mária. Csongrád Megyei Honismereti Egyesület. Szeged, 2011. 158-160. TCsmt. =
Tanulmányok Csongrád megye történetéből.

SZÜCS JUDIT: A csongrádi halászház. Magyar Múzeumok 2001/3. 39-40.

www.mfm.u-szeged.hu

www.opusztaszer.hu

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.csongrad.hu/page/belvaros>

III.

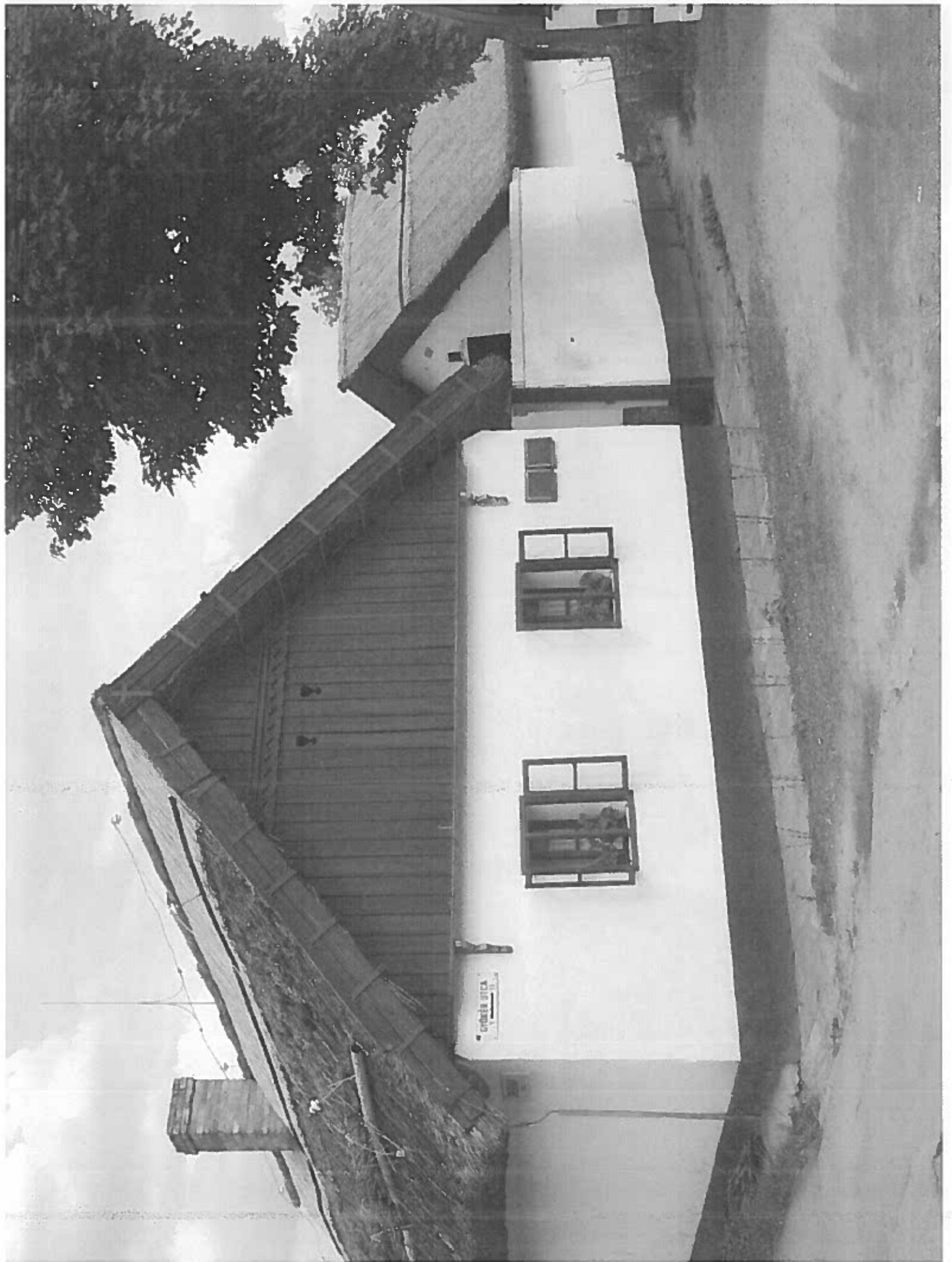
MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe
2. Csongrád belváros műemléki jelentőségű területének térképe
3. A Csongrád Megyei Kormányhivatal, Szeged Járási Hivatal, Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala támogató levele
4. A javaslatához csatolt fényképek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

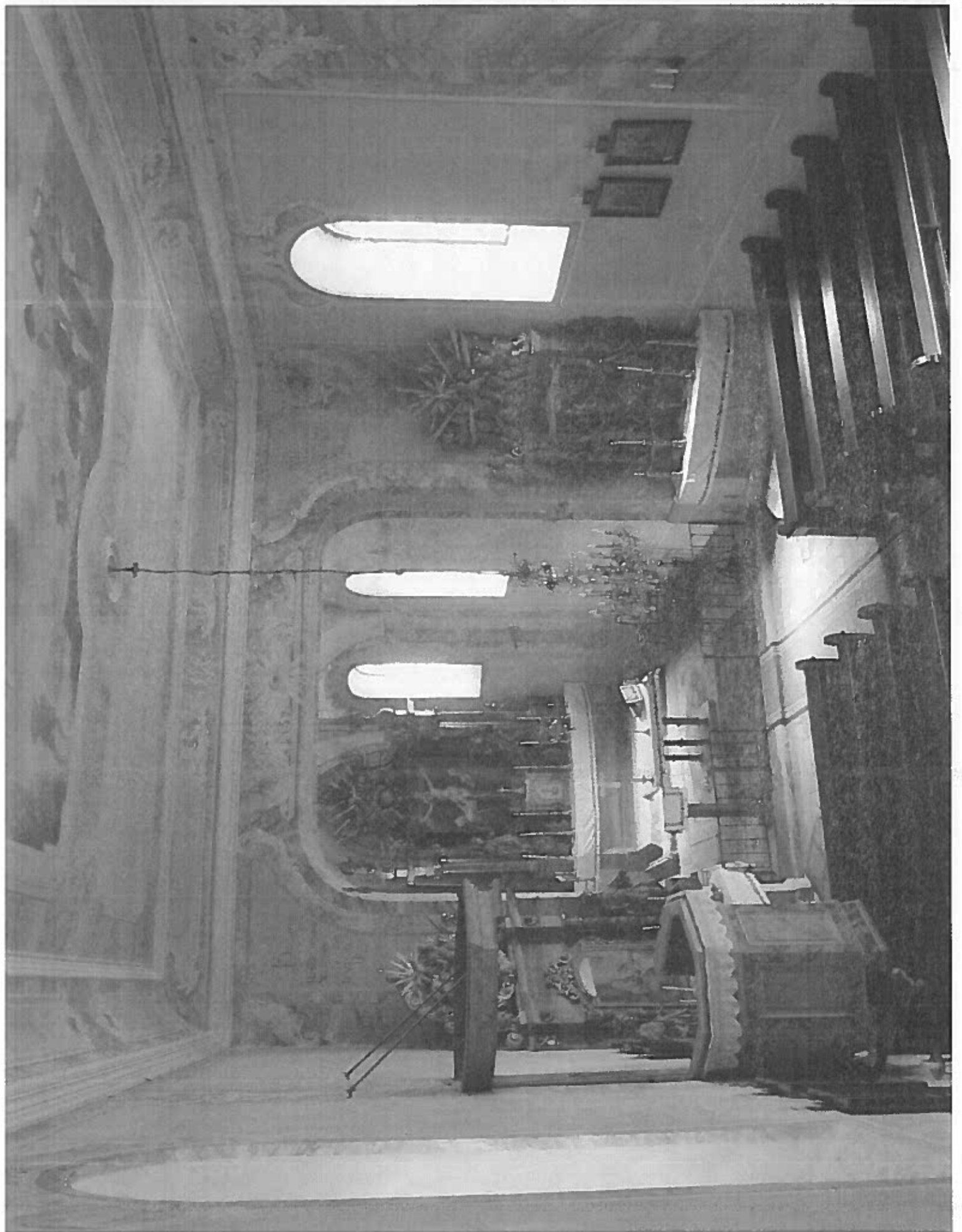

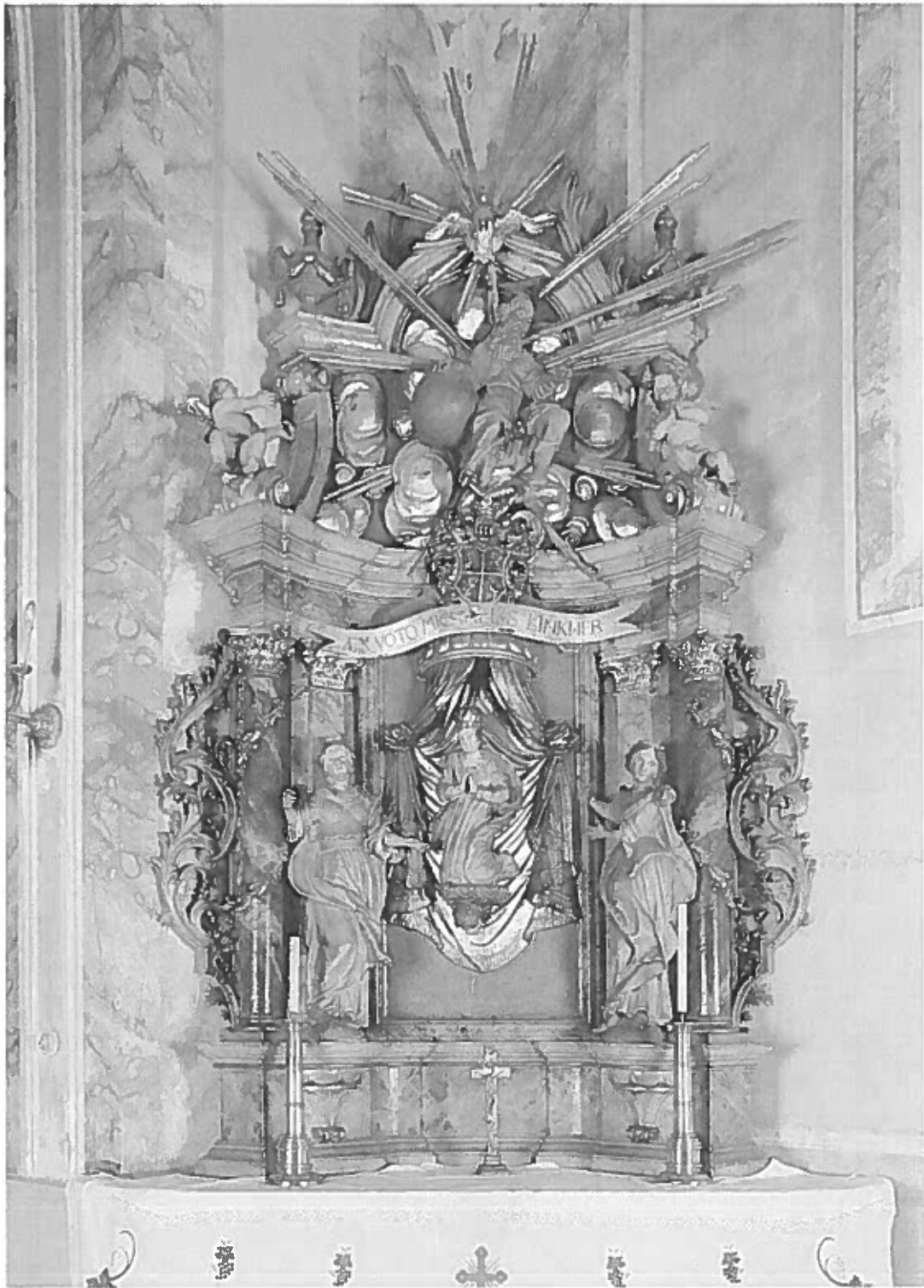

Boken

folyo

0739

0751

0766

076516

076515

Mko 076514

13

076512

076511

Mko 0

22

07

2014 FEBR 12

451/2014

**CSONGRÁD MEGYEI KORMÁNYHIVATAL
SZEGED JÁRÁSI HIVATAL
JÁRÁSI ÉPÍTÉSÜGYI ÉS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATALA**

Ügyiratszám: CS-06D/01/511-2/2013
Ügyintéző: Petvai Ferenc
Tel.: 62/680-134

Tárgy: Csongrád, Belváros, halászházak
Magyar Értékleltárba való felvételének
ügye

**Csongrád Megyei Önkormányzat Hivatala
Csongrád Megyei Értéktár Bizottság
Zalányi Ágnes titkár részére**

Szeged
Rákóczi tér 1.
6741

A Csongrád, belváros (Halászfalu) területén álló halászházak Magyar Értékleltárba felvételét – az népi épületek építészeti, műemléki értékeire való tekintettel – örökségvédelmi szempontból támogatjuk, az ellen kifogást nem emelünk.

Amennyiben az értékleltárban való felvétel lehetőségét ad rá, javasoljuk, hogy a házak mellett – tekintettel a belváros jellegzetes szerkezetére, beépítésének módjára – szerepeljen a Halászfalu (mint városrész) is a felterjesztésben.

Szeged, 2014. február 7.

Masa Ferenc
hivatalvezető
megbízásából

Horváth Andrea Dr. s.k.
hivatalvezető helyettes

A kiadmány hitelesül:

Petrovai Ferenc

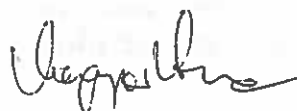
Erről értesül:

1. címzett
2. Irattár

NYILATKOZAT

A javaslat mellékletét képező, „Csongrádi régi belváros (halászfalu)” nemzeti értékről készített, a Csongrád Megyei Önkormányzat fotóarchívumából származó képek a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV.16.) Korm. rendeletben ilyen feladattal felruházott szervezetek által térítésmentesen felhasználhatók.

Szeged, 2014. február 13.

Magyar Anna

a Csongrád Megyei Közgyűlés elnöke

CSONGRÁD MEGYEI ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG
6741 Szeged, Rákóczi tér

Kivonat

a Csongrád Megyei Értéktár Bizottság 204. január 31. napján tartott zárt ülése jegyzőkönyvéből

10/2014.(I.31.) CsMÉB

Tárgy: A „Csongrádi halászházak” felvétele a Csongrád Megyei Értéktárba

Határozat

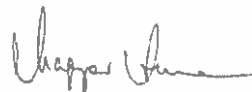
A Csongrád Megyei Értéktár Bizottság megtárgyalta a Csongrád Város Önkormányzata által benyújtott, a „Csongrádi halászházak” mint nemzeti érték Csongrád Megyei Értéktárba történő felvételére irányuló javaslatot.

1. A Bizottság megállapítja, hogy a „Csongrádi halászházak” a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 1.§ (1) bekezdés j) pontja alapján *megalapozott* és *megfelel* a törvényben és a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2014. (IV. 16.) Korm. rendeletben foglalt feltételeknek.
2. A Bizottság a „Csongrádi halászházak” nemzeti értéket a Csongrád Megyei Értéktárba *felveszi* és az *épített környezet* szakterületenkénti kategóriába sorolja.
3. A Bizottság kiemelkedő történeti, néprajzi, az Alföldön egyedülálló építészeti értékére való tekintettel indokoltnak tartja e nemzeti érték beemelését a *Magyar Értéktárba* is.
4. A Bizottság felkéri elnökét, hogy gondoskodjék a Hungarikum Bizottság tájékoztatásáról a nemzeti érték felvételéről a Csongrád Megyei Értéktárba, továbbá a Magyar Értéktárba történő beemelésére vonatkozó javaslat megtételéről.
5. A Bizottság felkéri elnökét, hogy intézkedjék a Csongrád Megyei Értéktárba felvett nemzeti érték közzétételéről a Csongrád Megyei Önkormányzat honlapján.
6. A Bizottság – figyelemmel az értéktárak egymásra épülő rendszerére – javasolja Csongrád Város Önkormányzatának a település értékeinek helyi elismerését, megbecsülését, nevezetesen települési értéktár létrehozását és a nemzeti érték felvételét a *települési értéktárba*.

A határozatról értesítést kap:

- Magyar Anna, a Csongrád Megyei Értéktár Bizottság elnöke
- Vadász Csaba, Csongrád megye főjegyzője
- Csongrád Város Önkormányzata, Dr. Kőrösi Tibor polgármester
- Dr. Fazekas Sándor, vidékfejlesztési miniszter, a Hungarikum Bizottság elnöke
- irattár

K.m.f.

Magyar Anna
a Csongrád Megyei Értéktár Bizottság
elnöke

